

STADSARCHEOLOGIE GENT

Gent, Berkhoutsheide

Archeologienota

Projectcode 2020J121

19 november 2020

DEEL 2 – BUREAUONDERZOEK

gent:

Colofon

Stad Gent

Departement Stedelijke Ontwikkeling - De Zwarte Doos – Dienst Monumentenzorg & Stadsarcheologie Gent – Team Stadsarcheologie

Publicatiedatum

19 november 2020

Titel

Gent, Berkhoutsheide

Auteurs

Daphné Veraart

Projectnummer

2020J121

Opdrachtgever

Sogent, Voldersstraat 1, 9000 Gent

Projectleiding

Stadsarcheologie Gent

Erkend archeoloog

Daphné Veraart, OE/ERK/2017/00185

Datum:

12-20 oktober 2020

Wettelijk depotnummer:

D/2020/0341/24

Contact

Daphné Veraart

Daphne.Veraart@stad.gent

Tel. 09 266 57 87

<https://stad.gent/cultuur-sport-vrije-tijd/cultuur/erfgoed/stadsarcheologie/recent-archeologisch-onderzoek-gent>

Postadres

Stad Gent – Stadsarcheologie Gent

Stadhuis, Botermarkt 1, 9000 Gent

Bezoekadres

Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge

Tel. 09 066 57 60

Inhoud

1. Samenvatting	4
2. Beschrijvend deel	6
2.1. Administratieve gegevens	6
2.2. Juridische context	7
2.3. Onderzoekskader	7
2.4. Ruimtelijke situering en huidige situatie	7
2.5. Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	9
2.6. Archeologisch potentieel	9
2.6.1. Methode en onderzoeksvragen	9
2.6.2. Fysisch geografische situatie	10
2.6.3. Bekende archeologische vindplaatsen	10
2.6.4. Archeologische indicatoren	11
2.6.5. Verstoringshistoriek	11
3. Assessmentrapport	12
3.1. Landschappelijke gegevens	12
3.1.1. Topografie en hydrologie	12
3.1.2. Geologie	15
3.1.3. Bodem	16
3.1.4. Verstoringshistoriek	17
3.2. Historische en cartografische gegevens	17
3.3. Archeologische gegevens	22
3.3.1. Beschrijving van de gekende archeologische waarden	22
3.4. Archeologische verwachting en afweging verder vooronderzoek	23
4. Relevante bibliografie	25
Thesaurus	26

1. Samenvatting

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden. De projectzone situeert zich ten zuiden van het historische centrum van Gent in de woonwijk Nieuw Gent en bevindt zich niet binnen de Gentse vastgestelde archeologische zone. Volgens het gewestplan 'Gentse en Kanaalzone' ligt het project in een zone voor woongebieden. De totale oppervlakte van het projectgebied beslaat 3227 m² en de verkaveling heeft betrekking op deze volledige oppervlakte. Gezien de perceelsoppervlakte van het projectgebied groter dan 3000 m² is, is een archeologienota waarvan akte is genomen bij de vergunningsaanvraag verplicht.

Tijdens het bureauonderzoek werden enkele onderzoeksvragen gesteld:

- > Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Er zijn weinig archeologische of historische gegevens gekend over de site. De historische gegevens beperken zich tot het cartografisch materiaal vanaf de kaart van Horenbault (1619) die het gebied onbebouwd en in een landelijke omgeving tonen. Ook op de luchtfoto uit 1955 is het projectgebied nog zichtbaar in gebruik als weide/akkerland. Op de orthofoto's vanaf de jaren '70 worden de recente ontwikkelingen zichtbaar. Het projectgebied en zijn omgeving zijn in die periode 1,5 tot 2 m opgehoogd, waarna het volledig werd volgebouwd. Het projectgebied is sindsdien volledig bebouwd met garageboxen.

Ter hoogte van het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. In de omgeving zijn de archeologische indicaties beperkt tot enkele sites met walgracht en bunkers uit WOII.

- > Zijn er gegevens gekend over de eventuele verstoring van de bodem?

Het projectgebied is in de jaren '70 van de vorige eeuw volledig opgehoogd alvorens het werd bebouwd. Het gaat hier om een pakket van vermoedelijk 1,5 tot 2 m dik. De bestaande bebouwing zal vermoedelijk dus een beperkte tot geen impact op het bodemarchief betekend hebben. De werken door de ophoging zelf, met het mogelijke gevolg van het reduceren van de bodem onder dit dikke pakket kan potentieel wel een impact betekend hebben op de bewaring van het archeologisch bodemarchief.

- > Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het projectgebied?

Het uitgevoerde bureauonderzoek geeft aan dat men binnen het projectgebied rekening kan houden met een landelijk archeologisch verwachtingspatroon. De ligging van het projectgebied in de alluviale vlakte van de Leebeek kan potentieel interessant zijn voor het aantreffen van steentijdartefactensites indien er zich nog gaaf bewaarde (oude) bodems bevinden, of er een landschappelijke situatie aanwezig is met een verhoogd potentieel op het aantreffen van dergelijke sites (zoals een afgedekte oeverwal/kronkelwaardrug/rivierduin). Bij afwezigheid hiervan is de verwachting op het aantreffen van dergelijke sites laag. Voor de latere perioden wordt de archeologische verwachting laag ingeschat bij laaggelegen natte bodems, echter wanneer er zich een hogere en drogere zone bevindt, kan deze wel interessant zijn voor sporensites vanaf het neolithicum en wordt een hogere archeologische verwachting geformuleerd.

- > Wat is de impact van de geplande werken?

Het betreft hier een verkavelingsvergunning, waardoor rekening moet gehouden worden met een volledige verstoring van het projectgebied.

- > Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
Op basis van het gevoerde bureauonderzoek kan er niet met zekerheid gesteld worden of een archeologische site al dan niet aanwezig is ter hoogte van het projectgebied. Een eventueel bewaard archeologisch niveau bevindt zich vermoedelijk wel op 1,5 m tot 2 m diepte.
- > Is het nodig andere vormen van vooronderzoek in te schakelen om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden?

Het gevoerde archeologisch onderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet bevestigen. De originele topografie van het terrein, alsook de bewaringstoestand van eventuele archeologische niveaus kan niet vastgesteld worden. Een verder archeologisch onderzoek is dus noodzakelijk om het archeologisch potentieel van het projectgebied in te kunnen schatten.

Omwille van economische redenen dient dit onderzoek uitgevoerd te worden in een uitgesteld traject.

2. Beschrijvend deel

2.1. Administratieve gegevens

Projectcode	2020J121
Locatie	Oost-Vlaanderen, Gent, Berkhoutsheide
Kadaster	Afdeling 8, sectie H, perceel 653E2
Bounding Box	Xmin; Ymin: 103786.0340; 190112.9870 : Xmax; Ymax: 103846.4003, 190201.4253
Oppervlakte percelen	3227 m ²
Oppervlakte voorziene ingrepen	3227 m ²
Onderdeel Archeologische zone	Nee
Reden van de ingreep	Verkaveling
Betrokken actoren en specialisten	Peter Steurbaut (historisch kaartmateriaal), Marie-Anne Bru (erkend archeoloog), Geert Vermeiren (erkend archeoloog), Daphné Veraart (erkend archeoloog)

2.2. Juridische context

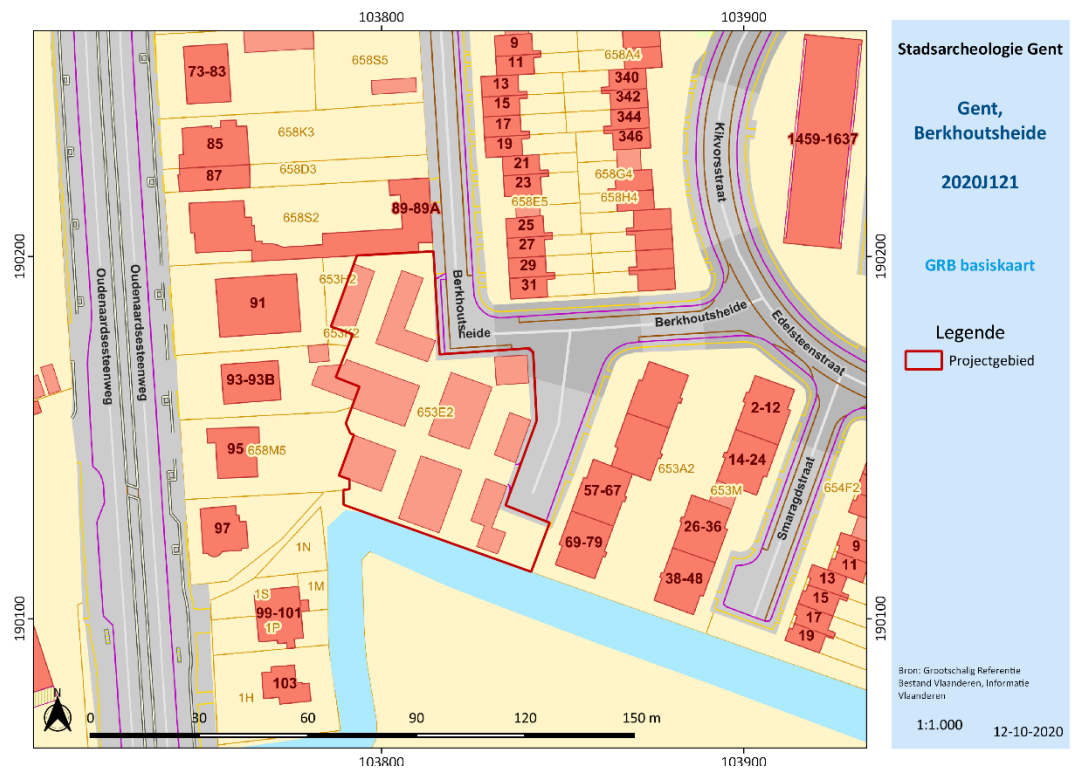
Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden. De projectzone situeert zich ten zuiden van het historische centrum van Gent in de woonwijk Nieuw Gent en bevindt zich niet binnen de Gentse vastgestelde archeologische zone. Volgens het gewestplan 'Gentse en Kanaalzone' ligt het project in een zone voor woongebieden. De totale oppervlakte van het projectgebied beslaat 3227 m² en de verkaveling heeft betrekking op deze volledige oppervlakte. Gezien de perceelsoppervlakte van het projectgebied groter dan 3000 m² is, is een archeologienota waarvan akte is genomen bij de vergunningsaanvraag verplicht.

2.3. Onderzoekskader

Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota waarvan akte is genomen en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

2.4. Ruimtelijke situering en huidige situatie

De projectzone situeert zich ten zuiden van het historische centrum van Gent in de woonwijk Nieuw Gent. Deze wijk, in het voorheen landelijke gebied tussen het Sint-Pietersstation en Zwijnaarde, werd ontwikkeld na de Eerste Wereldoorlog (oostelijk deel) en na ophoging in de jaren 1970 (westelijk deel). De Berkhoutsheide situeert zich in het westelijk deel. Het projectgebied is een perceel gelegen aan de zuidwesthoek van de Berkhoutsheide en is momenteel nagenoeg volledig verhard en bebouwd met garageboxen. Langsheen het noorden en oosten bevinden zich woningen die langsheen de Berkhoutsheide toegankelijk zijn. Ten zuiden situeert zich de Leebeek waarlangs zich een voetbalterrein met looppiste bevindt. Ten westen wordt het projectgebied begrensd door woningen die zich langsheen de Oudenaardsesteenweg bevinden.

Figuur 1: Situering projectgebied op de GRB basiskaart (AGIV GRB Basiskaart & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

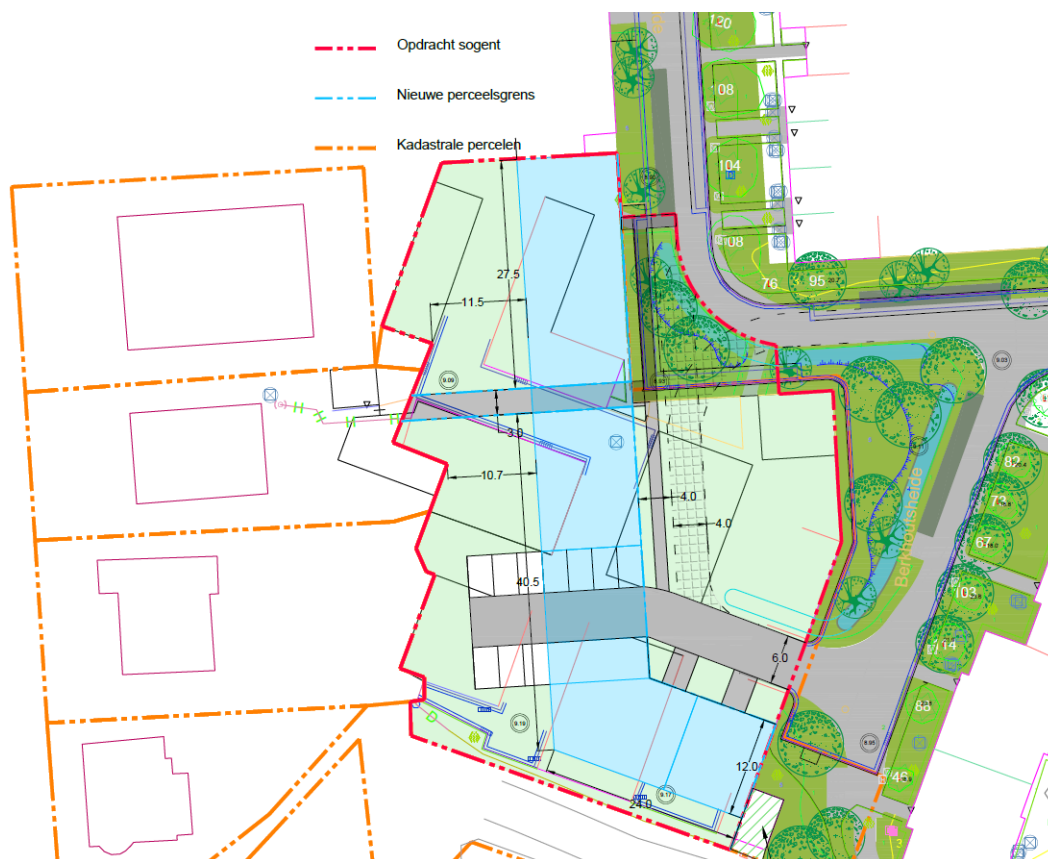

Figuur 2: Situering projectzone op de meest recente orthofoto (Eurosense Belfotop & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

2.5. Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

De omgevingsvergunning waarvoor deze archeologienota wordt opgemaakt betreft een verkavelingsaanvraag. De nieuwe perceelsgrenzen zijn zichtbaar op figuur 3.

Aangezien het een verkaveling betreft dient in deze archeologienota rekening gehouden te worden met een volledige versterking van het archeologisch bodemarchief.

Figuur 3: Uitsnede uit het bouwplan met aanduiding van de nieuwe percelering (SoGent)

2.6. Archeologisch potentieel

2.6.1. Methode en onderzoeksvragen

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

Hierbij werden een aantal onderzoeksvragen opgesteld betreffende de projectlocatie:

- > Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- > Zijn er gegevens gekend over de eventuele verstoring van de bodem?

- > Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het projectgebied?
- > Wat is de impact van de geplande werken?
- > Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- > Is het nodig andere vormen van vooronderzoek in te schakelen om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden?

2.6.2. Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Het projectgebied aan de Berkhoutsheide wordt gekenmerkt door zijn ligging in de woonwijk Nieuw Gent. Hierdoor heeft het bureauonderzoek zich toegespitst op de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- > Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- > Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- > Bodemkaart
- > Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- > Hydrografische kaart van Vlaanderen
- > Bodemerosiekaart
- > Bodemgebruikskaart

2.6.3. Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van het agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd evenals diverse wetenschappelijke literatuur; bestaande uit voornamelijk door Stadsarcheologie Gent opgebouwde en bestudeerde archeologische ensembles en bewaard in De Zwarte Doos. Dit werd aangevuld met het raadplegen van de Inventaris Onroerend Erfgoed (erfgoedobjecten), de Inventaris van de beschermde archeologische sites en de Inventaris van de beschermde monumenten, landschappen en stadsgezichten; evenals de Steneninventaris (de door Stadsarcheologie Gent opgemaakte en bijgehouden inventaris van alle gekende 13de-eeuwse (natuur)stenen huizen op grondgebied Gent) en de Inventaris van de walsites (de door Stadsarcheologie Gent opgemaakte en bijgehouden inventaris van alle op cartografie voorkomende sites met walgracht op grondgebied Gent). **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

2.6.4. Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën waaronder ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Omdat het projectgebied in een zone met een dense bebouwing ligt, werden verschillende bronnen nagekeken om aldus een inzicht te krijgen in de geschiedenis van deze site. Daarbij werd aandacht besteed aan het onderzoek van archieven en eventueel eerder uitgevoerd onderzoek naar de historische bebouwing of landschapsgebruik. Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen in het assessmentrapport.**

- > Panorama op Gent, 1534
- > Kaart van Jacob van Deventer, midden 16de eeuw
- > Kaart van Braun en Hogenberg, 1572
- > Kaart van Horenbault, 1619
- > Kaart van Hondius, 1641
- > Kaart van Ferraris, 1771-1777
- > Kaart van G. Goethals, 1796
- > Atlas der Buurtwegen, 1843-1845
- > Primitief kadaster, ca. 1830-1835
- > Popp Kadasterkaarten, 1842-1879
- > Kaart van P. en L. Gérard (1855)
- > Kaart van Gevaert en Van Impe (1878)
- > Plattegrond van Gent door Compijn & Soenen (1912)
- > Luchtfoto 1955
- > Luchtfoto, 2017-2018

2.6.5. Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken, kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kunnen verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

Om een correcte inschatting hiervan te maken werd gebruik gemaakt van volgende bronnen:

- > Kadasterkaart
- > topografische kaart (1981)
- > orthogonale luchtfoto
- > ontwerpplannen met aanwezige nutsleidingen en riolering

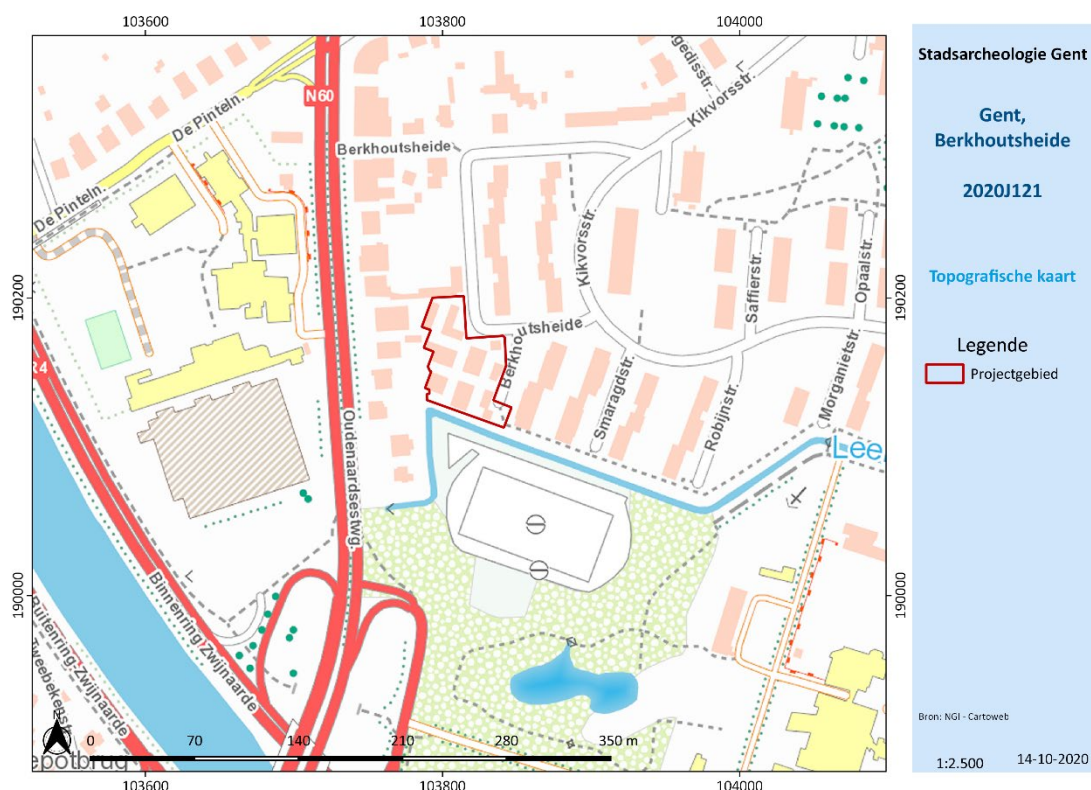
Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.

3. Assessmentrapport

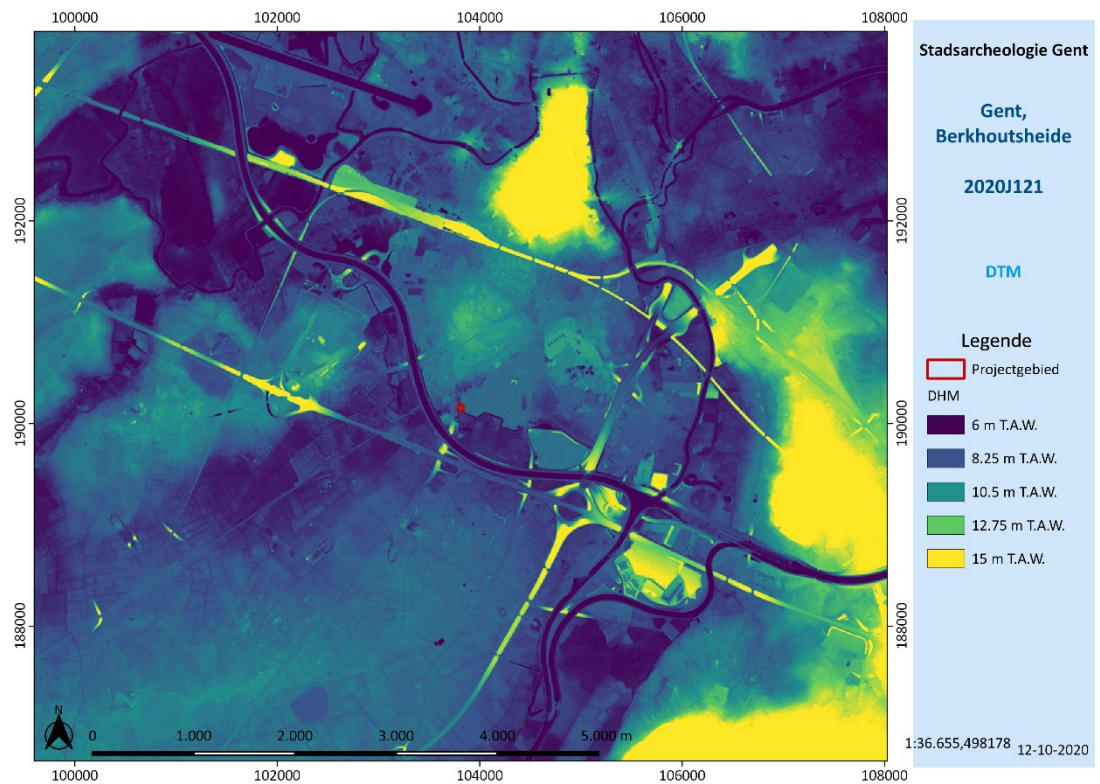
3.1. Landschappelijke gegevens

3.1.1. Topografie en hydrologie

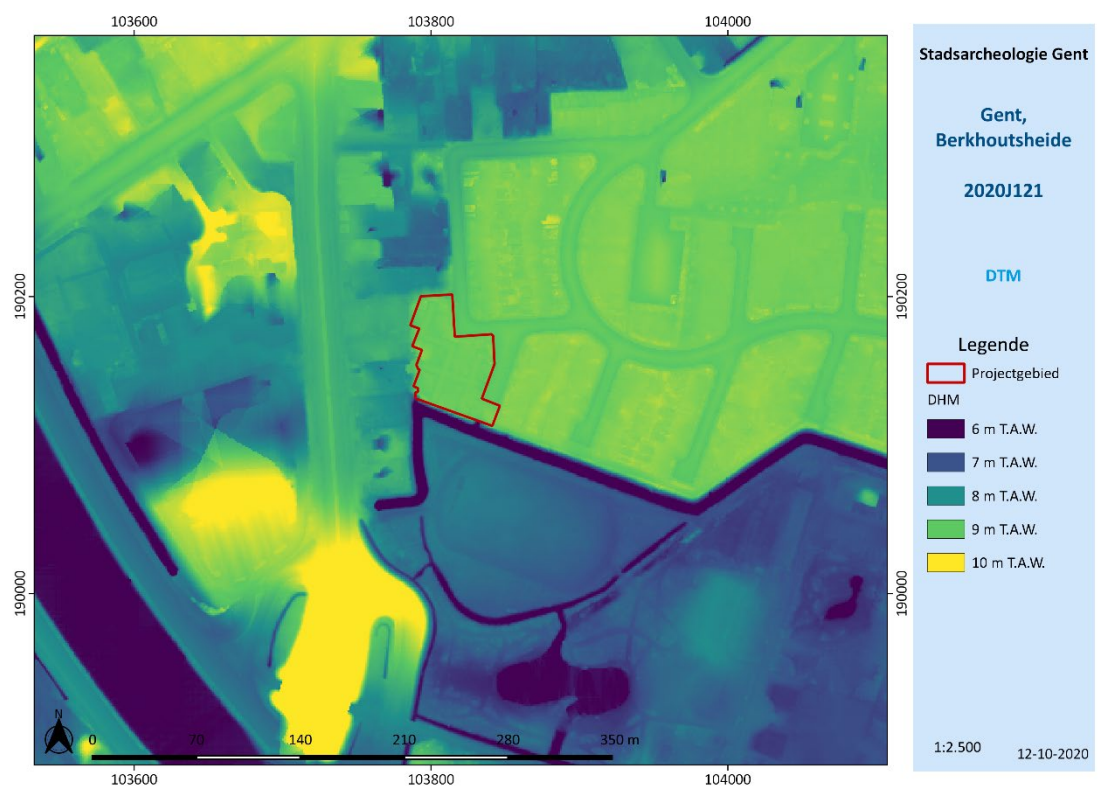
Het projectgebied situeert zich op de zuidelijke rand van de hogere zandgronden (tot +11 m T.A.W.) tussen het alluvium van de Schelde en de alluviale vlakte van de vroegere Rietgracht. Hier situeert zich op heden de Leebeek, waarlangs de hoogtes zich rond ca. +7 m T.A.W. bevinden. Het projectgebied zelf is een erg vlak terrein en situeert zich op een hoogte van ca. +9 m T.A.W., wat te relateren is aan het ophogen van het terrein in de jaren '70 van de vorige eeuw. Op de hoogteprofielen is deze ophoging ten opzichte van het zuidelijke terrein eveneens duidelijk zichtbaar. Ter hoogte van de Leebeek daalt het niveau tot op ca. +5,5 m T.A.W. om dan te stijgen tot +7 à +7,5 m T.A.W. richting het sportterrein. Het originele maaiveldniveau ter hoogte van het projectgebied is vermoedelijk eveneens op deze dieptes te situeren.

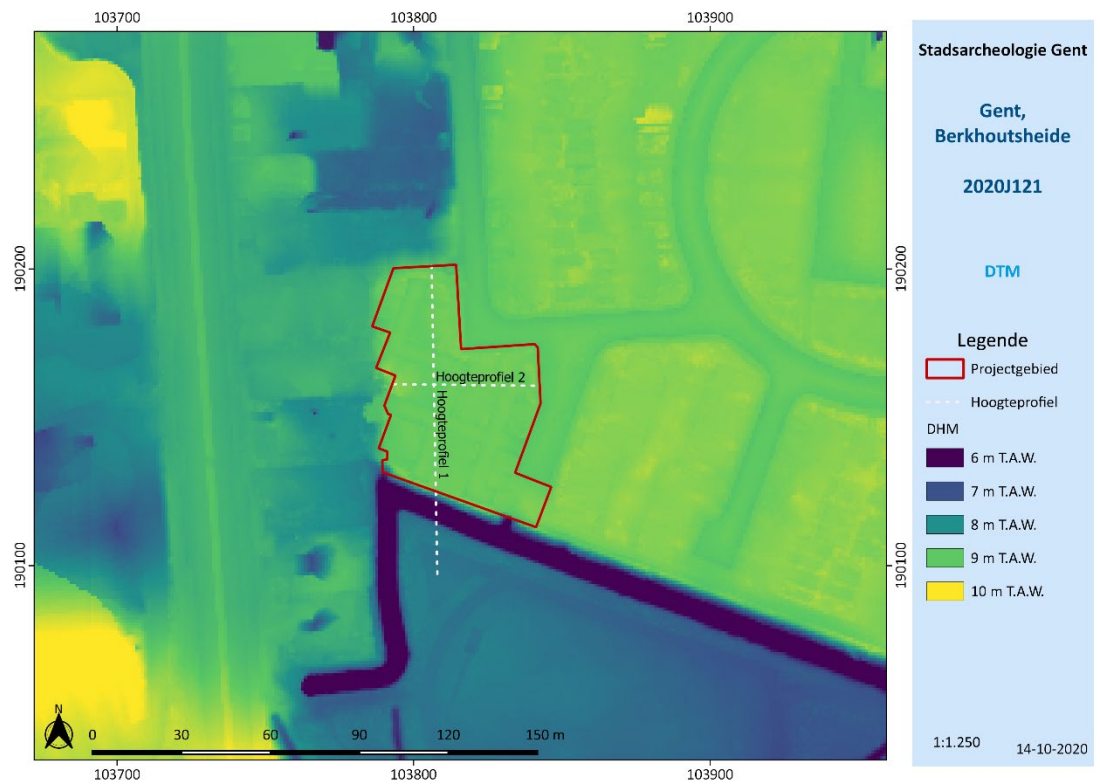
Figuur 4: Situering projectgebied op de Topografische kaart (NGI & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

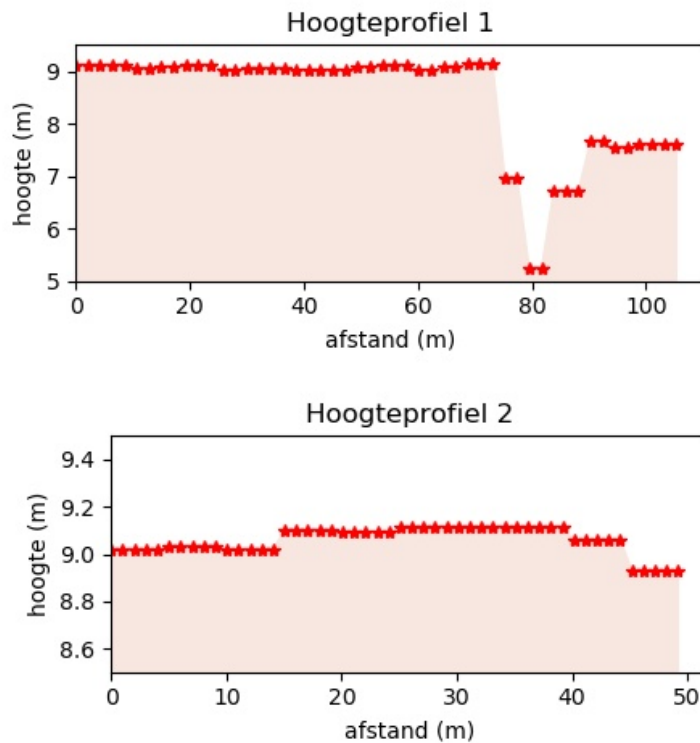
Figuur 5: Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen met aanduiding van het projectgebied (AGIV)

Figuur 6: Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen met aanduiding van het projectgebied - detail (AGIV)

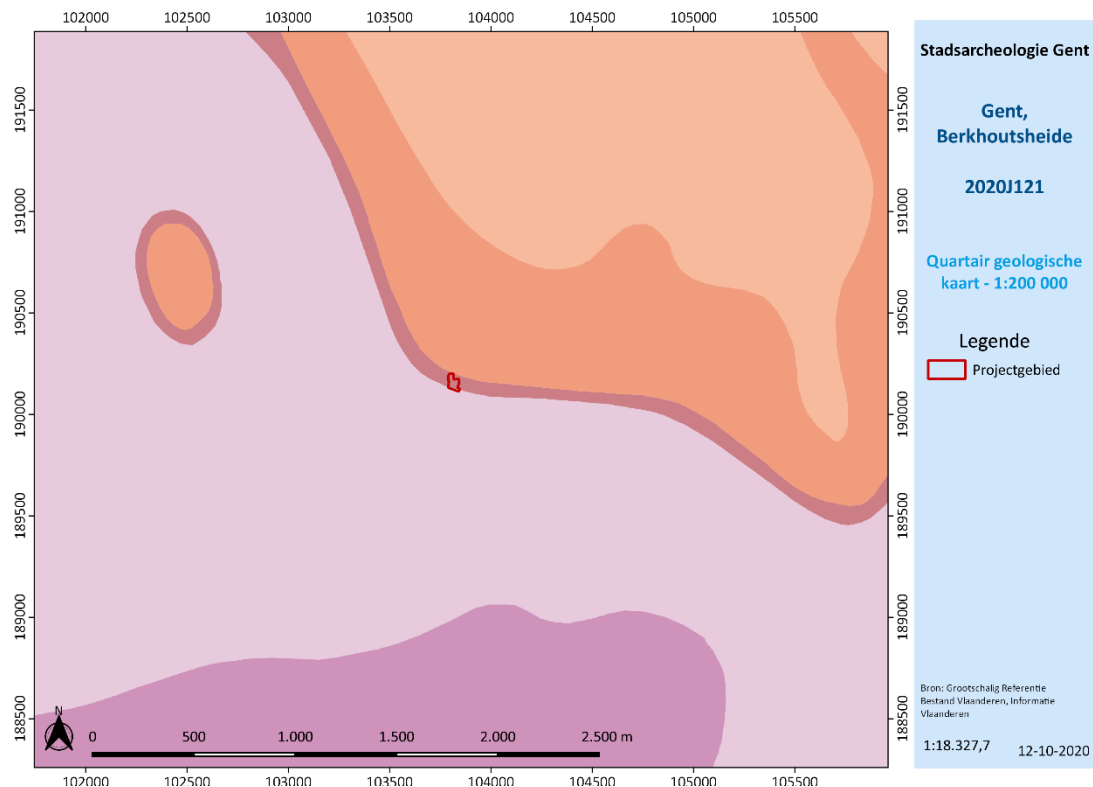
Figuur 7: Detail van het DHM met aanduiding van het projectgebied en hoogteprofielen (AGIV).

Figuur 8: Hoogteprofielen van het projectgebied (AGIV, Geopunt Vlaanderen)

3.1.2. Geologie

Op de Tertiair geologische kaart situeert het projectgebied zich ter hoogte van het Lid van Merelbeke, dat de basis is van de Formatie van Gent¹. Het betreft een laag plastische klei waarin intercalaties van dunne zandlensjes voorkomen. Het uiterste zuiden van het projectgebied wordt gekarteerd ter hoogte van het Lid van Egem (Lid van Tielt) en wordt gekenmerkt door glimmer- en glauconiethoudend zeer fijn zand, waarin kleilagen en ook lagen nummulietenkalksteen voorkomen. De tertiaire ondergrond wordt ter hoogte van het projectgebied afgedekt door een Quartair pakket van ca. 10 m.

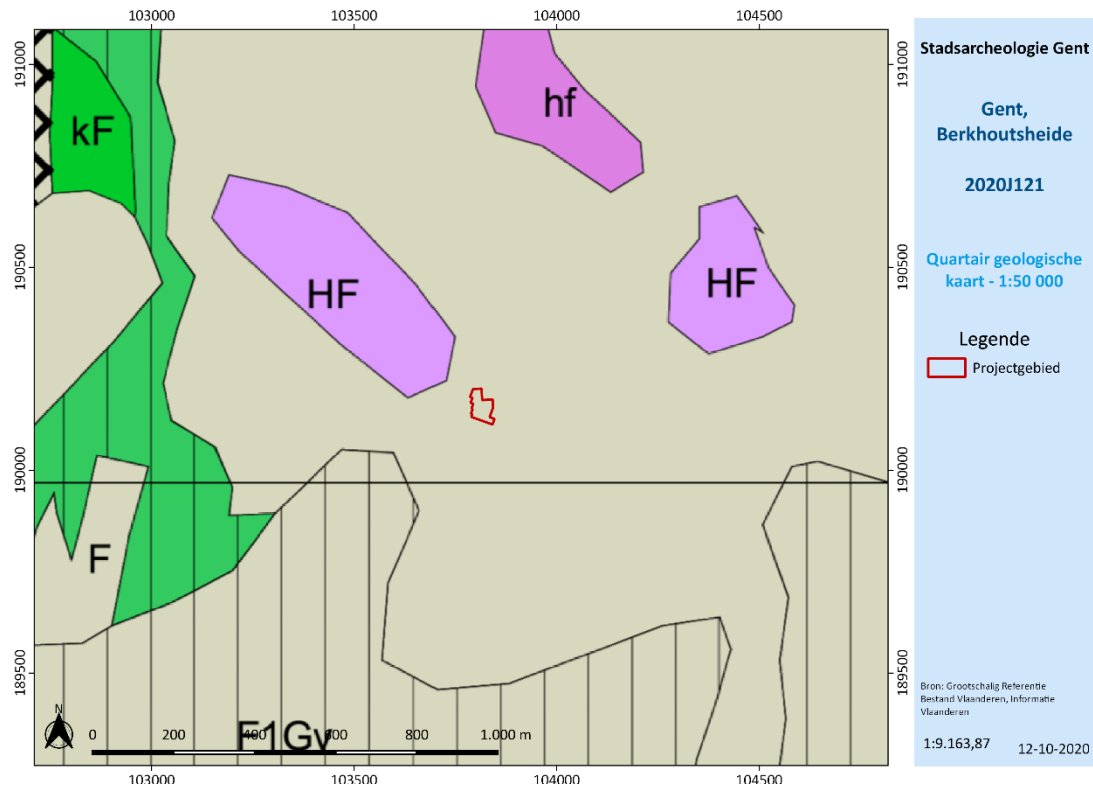
Figuur 9: De projectzone aangeduid op de Tertiaire geologische kaart (MVG dep EWBL afd. natuurlijke rijkdommen & energie)

Op de Quartair geologische kaart toont het projectgebied ter hoogte van het Weichseliaan fluvioperiglaciaal zandig facies (=F)². Dit bestaat hoofdzakelijk uit een zandig lithosoom dat echter op veel plaatsen gescheiden is door een minder belangrijk fluvioperiglaciaal lemig facies. Dit laatste is op de ene plaats beter ontwikkeld dan op de andere, en ook het bovenste zandcomplex verschilt in belang. Het onderste zandig complex bestaat overwegend uit middelmatig fijn tot middelmatig grof zand (zwak glauconiethoudend) dat naar onder toe zelfs nog grover wordt en dat talrijke grindelementen en ook schelpenresten bevat. Het bovenste zandig complex bestaat uit middelmatig, fijn zand, met laminae of lenzen middelmatig zand. Het is opgebouwd uit een juxtapositie en superpositie van ondiepe kruisgelaagde geulvormige structuren met diagonale of

¹ www.dov.vlaanderen.be

² www.dov.vlaanderen.be

tangentiële prograderende interne laminaire gelaagdheid. Aan de basis komt op vele plaatsen een dunne, maar duidelijke grindvloer voor. Deze eenheid vertoont kryoturbaties en vorstwiggen. In de onderste eenheid zijn op verschillende niveaus talrijke grindelementen (silexen, kwartskorrels, zandsteenstukken) aanwezig. Verspreid worden ook schelpjes en schelpgruis gevonden, net als kleikeien, leembrokstukken en venige houtstukken. In de bovenste eenheid komen naast een basale semi-continue grindvloer hoofdzakelijk verspreide grindfragmenten voor en in geringe hoeveelheden, waarschijnlijk deels herwerkt uit oudere lagen, zoals leperiaanklei³.

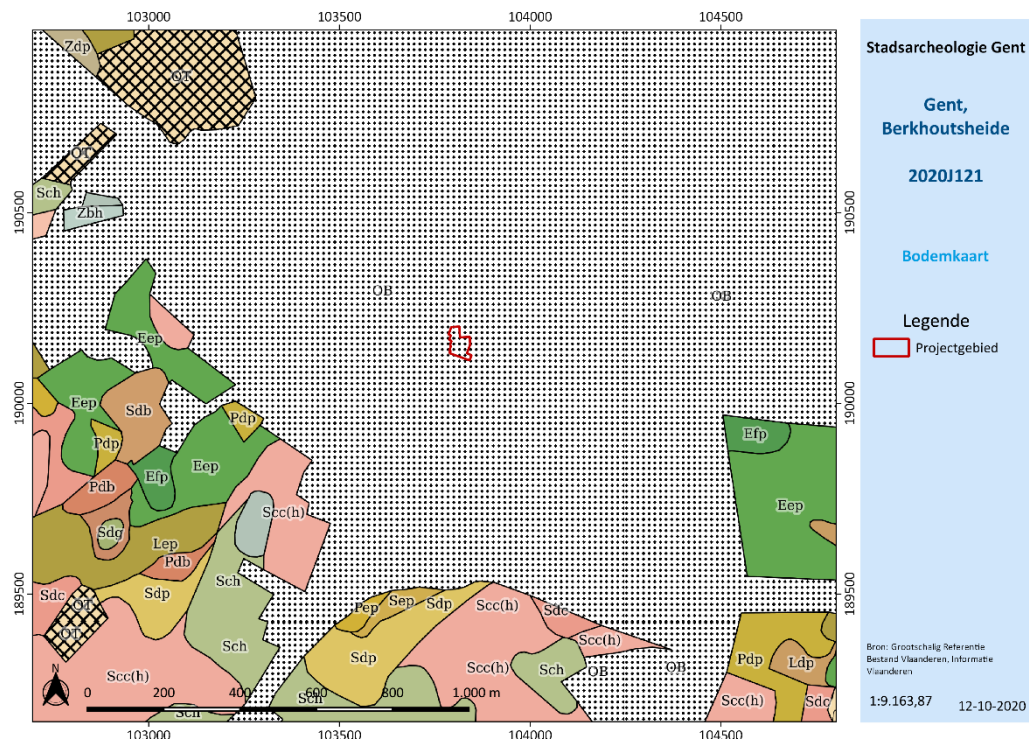

Figuur 10: De projectzone aangeduid op de Quartair geologische kaart; F = zandig fluvio-periglaciaal Weichseliaan (dov.vlaanderen.be)

3.1.3. Bodem

Het projectgebied en de nabije omgeving ervan staan op de bodemkaart ingekleurd als antropogeen. In de ruimere omgeving zijn het voornamelijk nattere klei- en lemige zandgronden die worden afgebeeld op de bodemkaart. Gezien de lagere ligging in het landschap wordt aangenomen dat een gelijkaardige bodemopbouw zich onder het huidige ophogingspakket bevindt.

³ De Moor G., 2000.

Figuur 11: De bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (AGIV)

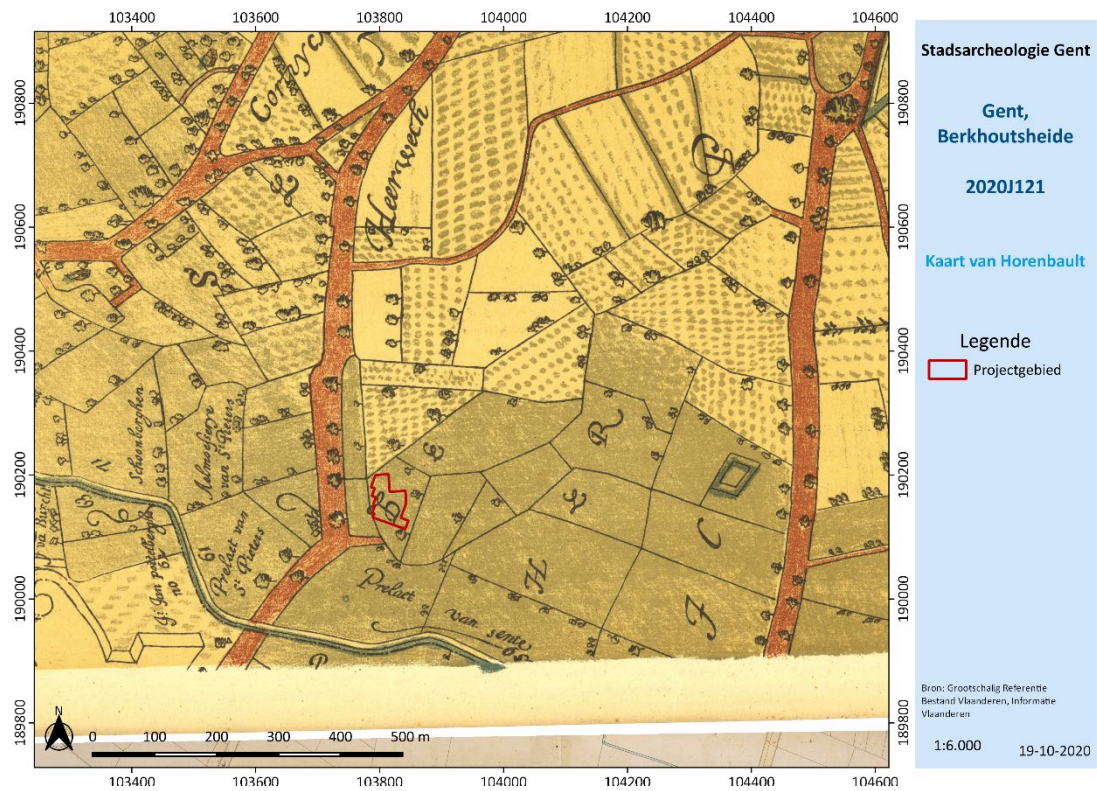
3.1.4. Verstoringshistoriek

Het projectgebied is op heden nagenoeg volledig verhard en bebouwd met verschillende garageboxen. Gezien de omgeving van het projectgebied een terrein betreft dat 1,5 tot 2 m hoog werd opgehoogd, wordt aangenomen dat deze verstoring een beperkte impact heeft gehad. De werkzaamheden zelf, alsook de eventuele reductie van het bodemarchief kunnen echter wel een impact gehad hebben op de bewaringstoestand van eventuele archeologische sporen.

3.2. Historische en cartografische gegevens

Het projectgebied situeert zich op de vroeger landelijke zone tussen het Sint-Pietersstation en Zwijnaarde, en kende zijn ontwikkeling pas na WOII. Hierbij zijn vanaf de jaren '50 tot in de jaren '70 van de vorige eeuw zones opgehoogd met baggerspecie uit de Ringvaart, wat ook goed zichtbaar is op het DTM (zie hierboven). Er zijn weinig historische gegevens gekend over het projectgebied zelf. De voornaamste bronnen die informatie kunnen geven over het projectgebied zijn cartografische bronnen.

De kaart van Horenbault (1619) toont het projectgebied in landelijk gebied ter hoogte van weiland. Net ten westen is reeds het wegtracé van de huidige Oudenaardsesteenweg en wat verder ten oosten het tracé van de huidige Zwijnaardsesteenweg zichtbaar. In het zuiden is de waterloop van de Leebeek aangeduid. Ten oosten wordt een site met walgracht gekarteerd.

Figuur 12: Situering van het projectgebied op de Kaart van Horenbault, 1619 (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarchief Gent)

Op de Ferrariskaart (1771-1778) is eveneens het projectgebied nog in een landelijke omgeving te situeren, ter hoogte van akkerland. Een beek/gracht wordt aangeduid langs het projectgebied. Net ten zuiden is een hoeve zichtbaar.

De kaart Vandermaelen toont nog steeds onbebouwd terrein ter hoogte van het projectgebied.

Figuur 13: Detail uit de Kaart van Ferraris (1771-1778), Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik, met aanduiding van de projectzone (Koninklijke Bibliotheek van België)

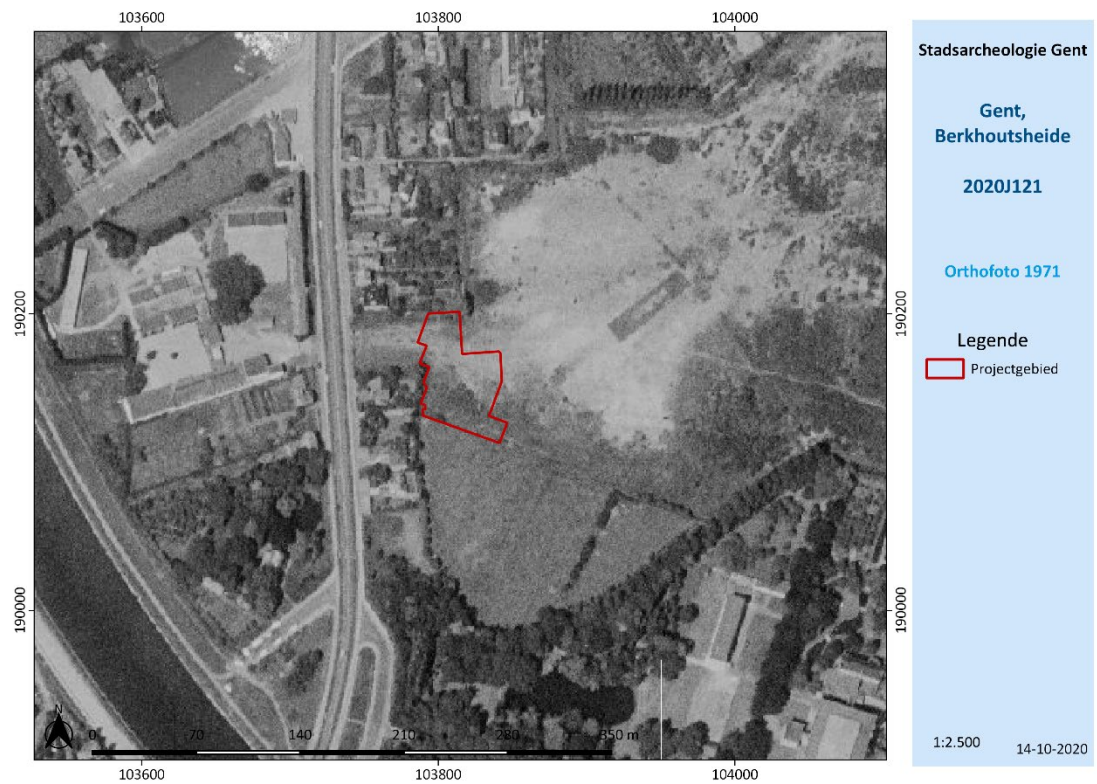

Figuur 14: Situering van het projectgebied op de kaart Vandermaelen, ca. 1850 (Privéverzameling André Coene en Martine De Raedt, Gent)

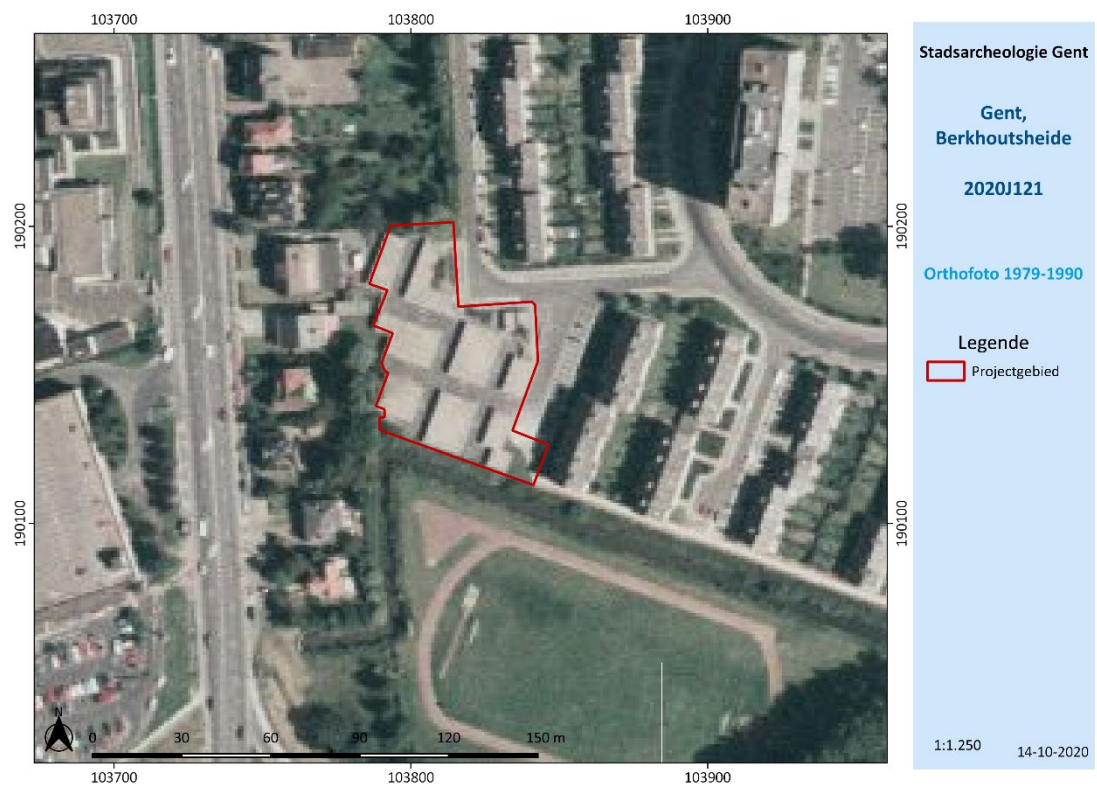
De luchtfoto uit 1955 toont het projectgebied ook nog als een onbebouwd gebied, waarbij het terrein in gebruik is als akker- of weiland. De orthofoto's vanaf de jaren '70 tonen de recentere ontwikkelingen van het projectgebied. Hierbij is op de orthofoto uit 1971 duidelijk dat het projectgebied nog onbebouwd is, maar zijn wel reeds tekenen zichtbaar van de ophoging die in die periode is uitgevoerd. De orthofoto uit de periode 1979-1991 toont het projectgebied in de toestand zoals hij tot op heden is. Er zijn daarop de verschillende garageboxen zichtbaar.

Figuur 15: Het projectgebied op de luchtfoto van 1955 (Vlaamse overheid, Departement Mobiliteit en Openbare Werken, afdeling Algemene Technische Ondersteuning)

Figuur 16: Orthofoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied (Eurosense Belfotop)

Figuur 17: Orthofoto uit 1990 met aanduiding van het projectgebied (Eurosense Belfotop)

3.3. Archeologische gegevens

3.3.1. Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Ter hoogte van het projectgebied zijn geen archeologische indicaties gekend. De gekende archeologische gegevens in de ruimere omgeving van het projectgebied wijzen op de aanwezigheid van enkele walsites (ID 151287 – ID 151286 – ID 151288) en twee bunkers uit WOII (ID 151525 en ID 151521)⁴. Het gaat hierbij om de walsites WSH036 *Hof Groenen Walle*, WSH033 aangeduid als *Godf Glaude Damast* en WSH035 (zonder naam)⁵.

Archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem is in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied nog niet uitgevoerd. Er zijn wel enkele bureaustudies uitgevoerd in het kader van archeologienota's. Zo is er ten zuiden, waar zich momenteel nog een sportterrein bevindt een archeologienota uitgeschreven met een uitgesteld vooronderzoek dat zal bestaan uit landschappelijke boringen, gevolgd door eventueel verder onderzoek in functie van steentijdartefactensites, en proefsleuven⁶. Iets verder ten oosten, tussen de Robijnstraat en Morganietstraat, is eveneens een archeologienota uitgeschreven waarbij gezien de ophoging (beperkte impact), in combinatie met een beperkt kennispotentieel geen verder onderzoek is geadviseerd⁷.

⁴ ANTHEUNIS G., *Kortrijksesteenweg 1026*, in: *Archeologisch onderzoek in Gent 1999-2006, [Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 1]*, Gent, 2007, p. 65-67.

⁵ CHARLES L., LALEMAN M.C., LIEVOIS D. & STEURBAUT P., *Van walsites en speelhoven. Het vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619)*, Gent, 2008, p. 158-159.

⁶ DEMEULEMEESTER L., VERMEERSCH J., *Gent De Deynesite – Broeders van Liefde (prov. Oost-Vlaanderen), Archeologienota*, Ingelmunster, 2018.

⁷ VAN NUFFEL J., DE BRANT R., HOORNE J., *Gent-Morganietstraat (DL&H-Archeologienota)*, Adegem, 2017.

Figuur 18: De op de CAI aangeduide relevante archeologische relictten (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

3.4. Archeologische verwachting en afweging verder vooronderzoek

Het projectgebied is momenteel bebouwd met garageboxen. In de toekomst zal dit terrein opnieuw ontwikkeld worden met de bouw van wooneenheden (geen ondergrondse bouwlagen). Om dit mogelijk te maken is een verkavelingsvergunning noodzakelijk. Dit betekent dat voor de geplande werken ter hoogte van dit projectgebied rekening dient gehouden te worden met een volledige versterking van het terrein.

Het projectgebied situeert zich in het vroeger landelijke gebied tussen het Sint-Pietersstation en Zwijnaarde, langs de noordzijde van de vallei van de Leebeek. Het projectgebied wordt op de historische kaarten gekenmerkt door zijn landelijke omgeving en wordt gekarteerd als weiland of akkerland. Hierop is geen bebouwing zichtbaar ter hoogte van het projectgebied. De verdere ontwikkeling van het terrein wordt gekenmerkt door de aanleg van de wijk Nieuw Gent, waarbij vanaf de jaren '50 terreinen zijn opgehoogd. De zone ten westen van de Oudenaardsesteenweg zijn in de jaren '70 tot vermoedelijk 2 m opgehoogd, waarna verschillende wooneenheden zijn opgetrokken. De huidige garageboxen ter hoogte van het projectgebied gaan dus geen impact gehad hebben op het originele bodemarchief. De ophogingswerken zelf kunnen mogelijk wel een impact betekend hebben op het bodemarchief. De mate waarin de originele bodem geroerd of gereduceerd is door deze ophoging kan niet bepaald worden.

Gezien de ophoging van het terrein is de originele topografie en bewaringstoestand van het archeologisch niveau ter hoogte van het projectgebied enkel op basis van het bureauonderzoek niet

te bepalen. De ligging van het projectgebied in de alluviale vlakte van de Leebeek kan potentieel interessant zijn voor het aantreffen van steentijdartefactensites indien er zich nog gaaf bewaarde (oude) bodems bevinden, of er een landschappelijke situatie aanwezig is met een verhoogd potentieel op het aantreffen van dergelijke sites (zoals een afgedekte oeverwal/kronkelwaardrug/rivierduin). Bij afwezigheid hiervan is de verwachting van dergelijke sites laag.

Voor de latere perioden wordt de archeologische verwachting laag ingeschat bij laaggelegen natte bodems, aangezien deze minder aantrekkelijk waren voor bewoning. De historische kaarten tonen geen bebouwing ter hoogte van het projectgebied en wijzen op een grotendeels onbebouwd gebied met weilanden en akkers in de omgeving. De gekende omliggende archeologische indicaties betreffen voornamelijk enkele sites met walgracht, bunkers uit WOII en een grafheuvel. Indien de topografie onder de ophoging echter een hogere en drogere zone langsheen de Leebeek betreft, kunnen deze potentieel wel interessant zijn voor sporensites vanaf het neolithicum en is er een hogere archeologische verwachting te formuleren.

Het gevoerde archeologisch onderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet bevestigen. De originele topografie van het terrein, alsook de bewaringstoestand van eventuele archeologische niveaus kan niet vastgesteld worden. Een verder archeologisch onderzoek is dus noodzakelijk.

4. Relevante bibliografie

CHARLES L., LALEMAN M.C., LIEVOIS D. & STEURBAUT P., *Van walsites en speelhoven. Het Vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619)*, Gent, 2008.

DE MOOR G., *Toelichtingen bij de Quartair Geologische kaart, Kaartblad 22*, Vlaamse Overheid, Dienst natuurlijke rijkdommen, Brussel, 2000.

DEMEULEMEESTER L., VERMEERSCH J., *Gent De Deynesite – Broeders van Liefde (prov. Oost-Vlaanderen)*, Archeologienota, Ingelmunster, 2018.

VAN NUFFEL J., DE BRANT R., HOORNE J., *Gent-Morganietstraat, (DL&H-Archeologienota)*, Adegem, 2017.

www.inventaris.onroerenderfgoed.be

www.onroerenderfgoed.be

www.dov.vlaanderen.be

<http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/>

www.gent.be

Thesaurus

Archeologie: Het bestuderen van overblijfselen en voorwerpen of een ander spoor van menselijk bestaan in het verleden, alsook de bestaansomgeving van de mens, waarvan het behoud en de bestudering bijdragen tot het reconstrueren van de bestaansgeschiedenis van de mensheid en haar relatie tot de natuurlijke omgeving en ten aanzien waarvan opgravingen, ontdekkingen en andere methoden van onderzoek betreffende de mensheid en haar omgeving betekenisvolle bronnen van informatie zijn.

Archeologienota: Document, opgemaakt op basis van een archeologisch vooronderzoek, met administratieve gegevens, een verslag over de resultaten van het onderzoek, een voorstel van beslissing en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen.

Archeologisch onderzoek: Het gebruik van technieken en methoden waarmee archeologische sites, archeologische zones of delen ervan worden opgespoord en onderzocht met inbegrip van archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen.

Bodem: Het bovenste deel van de aardkorst waarin planten kunnen wortelen, samengesteld uit minerale deeltjes en organisch materiaal, inclusief levende organismen. Een bodem ontstaat uit de verweringsproducten van lokale gesteenten of uit afgezette, losse sedimenten.

Bureauonderzoek: Bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte bouwkundige of archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, omvattende de aan- of afwezigheid, de aard en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit ervan.

Centrale Archeologische Inventaris: Databank die archeologische vondstlocaties en indicatoren daartoe in het Vlaams Gewest in kaart brengt en de beschikbare informatie bundelt (afkorting: CAI).

Historische studie: Historische studie is de studie van historische bronnen, zoals documenten en historisch kaartmateriaal. Bepaalde relictten kunnen in historische bronnen reeds vermeld zijn en op oude kaarten weergegeven zijn. Dit geeft interessante bijkomende informatie omtrent de vondsten en de bewaringstoestand in die periode.

Middeleeuwen: Verwijst naar de periode in West-Europa van grofweg de 5de tot de 15de eeuw. De verschillende stijlen die zich tijdens deze periode ontwikkelden kenmerken zich door de evolutie van de Grieks-Romeinse traditie naar een meer christelijke thematiek, door de energieke geest van de Germaanse volken en door de bloeiende nieuwe steden die werden bevolkt door vrije burgers.

